

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DĚJINY 20. STOLETÍ

KOLONIALISMUS

Číslo projektu: CZ.1.07./1.5.00/34.0938 Název projektu: Zlepšení podmínek pro vzdělávání na SUŠ, Ostrava

ČÍSLO DUM: VY_32_INOVACE_OBN_2,3_31

K čemu jsou kolonie

- **Po staru:**
  - Zdroje surovin
  - Daně
  - Levná pracovní síla
  - Odbytiště výrobků, které už doma nikdo nekupuje
  - Zemědělská půda i s pracovní silou
- **Nově:**
  - Investice do kolonií jsou věc prestiže (do dopravy, do podnikání)
  - Přímá kontrola politiky a ekonomiky v kolonii
- **Logicky: rostoucí odpor domorodců proti kolonizátorům**

Koloniální expanze

- Evropské mocnosti kolonizovaly pevninu jiných kontinentů od objevných plaveb pozdního středověku (**Amerika, Indie, jihovýchodní Asie, africká pobřeží**)
- Po polovině 19. stol. kolonizátoři zvýšili aktivitu a obsazovali, co „ještě zbylo“ (**nitro Afriky a Asie, ostrovy v Tichomoří**)
- Od nástupu průmyslu vyrůstá tradičním evropským koloniálním mocnostem nová konkurence a chce taky svůj díl => **koloniální války**

Tradiční koloniální mocnosti: **Británie, Francie, Holandsko, Belgie, Rusko, Španělsko, Portugalsko**

X

Nové průmyslové mocnosti: **Německo, Itálie, Japonsko, USA**

Kolonizace a dekolonizace

- Evropa čile obsazovala a vykořisťovala území jiných kontinentů přes 500 let
- Koloniální šílenství **vrcholí před I. světovou válkou** (např. VB ovládá čtvrtinu zeměkoule)
- I. světová válka byla především **válkou o kolonie**
- Po II. světové válce Evropa „ztratila páru“, nastává proces **DEKOLONIZACE** (souvisí se studenou válkou, čile se angažuje OSN)
- Dnes: jen minimum území světa je stále koloniemi (např. Grónsko, patří Dánsku), původní koloniální mocnosti si však zachovaly ve „třetím světě“ **ekonomický vliv**

Břemeno bílého muže

- Kolonie je pro průmyslovou velmoc ohromnou výhodou, koloniální panství stabilizuje ekonomiku, pomáhá jí čelit výkyvům ekonomického i přírodního cyklu
- Evropa však vnímá kolonialismus **jako BŘEMENO BÍLÉHO MUŽE** = zátěž a „svatou“ povinnost pro naši civilizaci pečovat o vzdálené oblasti se zaostalým obyvatelstvem
- „mesiášský komplex“ – **jak se k zemím „třetího světa“ chováme dnes?** Jsou oblíbeným cílem našich charitativních snah. Toužíme jim přinést léky, potravu, očkování, křesťanství, mobilní telefon, internet....
Představa, že dříve jsme je vykořisťovali, kdežto nyní jim pomáháme, by byla naivní.

Kolonizace světa, stav r. 1800, stáhněte ilustrační mapku

Konolizace světa, stav r. 1914, stáhněte ilustrační mapku

Konolizace světa, stav r. 1945, stáhněte ilustrační mapku

Koloniální války

- 1880 o Afgánistán – RUSKO x **BRITÁNIE**
- 1907 o Persii – RUSKO x **BRITÁNIE** (rozděleno)
- Osmanská říše, Mezopotámie, Turci a Arabové, obilnice od Ukrajiny až k Indii – zájmy **NĚMECKA** (ukončila I. sv. válka)
- Odlehlé ostrovy v Tichomoří – obsadili **FRANCIE, ŠPANĚLSKO, BRITÁNIE, NĚMECKO, USA** (uzmulo akorát Havajské ostrovy)
- Kuba a Filipíny – **USA** x **ŠPANĚLSKO**
- Korea a Tchaj-wan – **JAPONSKO** x **ČÍNA**
- O Čínu – **JAPONSKO** x **RUSKO**
- Další odkrojky z Číny – rozebrali **JAPONSKO, RUSKO, NĚMECKO, BRITÁNIE, FRANCIE**
- O Afriku – vnitrozemí objevováno pomalu a postupně, nakonec r. 1884 konference v Berlíně, kde si Afriku diplomaticky rozdělili **BRITÁNIE, FRANCIE, PORTUGALSKO, ŠPANĚLSKO, NĚMECKO, ITÁLIE, BELGIE** (svobodná zůstala jen **Etiopie** a **Libérie**, odkud USA dováželo otroky na své plantáže)

Kolonizovaná Afrika, r. 1914, stáhněte ilustrační mapku

Britské speciality

● AUSTRÁLIE

- Původně sloužila BRITÁNII jako **odkladiště trestanců** (+ strážní vojáci)
- Od 19. stol. je řádnou kolonií se samosprávou, kolonizátoři objevili ve vnitrozemí nejprimitivnější kmen na světě (žil na úrovni doby kamenné)
- **Objev zlata** => příliv civilního obyvatelstva
- Poč. 20. stol. federální australské společenství
- Kolonizátoři přiváželi do Austrálie evropská zvířata, čímž totálně narušili místní **biologickou rovnováhu**, která je dodnes nesmírně křehká

● BRITSKÁ INDIE

- Dnes Indie, Pákistán, Bangladéš
- **Perla britského koloniálního panství**, velké investice
- => silná ekonomika, indická inteligence, děti z lepších indických rodin studují na britských univerzitách
- Britská **královna Viktorie přijala titul indické císařovny**

Otázky a úkoly

1. Vysvětlete pojmy: kolonie, dekolonizace, koloniální války, „břemeno bílého muže“.
2. K čemu využívaly mocnosti své kolonie?
3. Jmenujte tradiční koloniální velmoci. Které nové průmyslové mocnosti projevily zájem o kolonie koncem 19. století?
4. Proč podle vás Evropa opustila po II. sv. válce své kolonie, co se asi změnilo v myšlení naší civilizace?

Literatura a zdroje

- ČAPEK, V., PÁTEK, J. *Dějepis pro střední odborné školy*. Praha: Scientia, 2001.